Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 19 octombrie 2016[1]

Cauza C-558/15

Alberto José Vieira de Azevedo,
Maria da Conceição Ferreira da Silva,
Carlos Manuel Ferreira Alves,
Rui Dinis Ferreira Alves,
Vítor José Ferreira Alves,
împotriva
C.E.D. Portugal Unipessoal, Lda,
Instituto de Seguros de Portugal – Fundo de Garantia Automóvel

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunal da Relação do Porto (Curtea de Apel Porto, Portugalia)]

„Trimitere preliminară — Asigurare de răspundere civilă auto — Reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire — Întreprindere de asigurare — Competențe de reprezentare în justiție — Părți vătămate — Stat membru de reședință”

I – **Introducere**

1. La 17 octombrie 2007, a avut loc un accident de circulație pe o autostradă din Spania, cauzând moartea unei persoane și rănirea alteia. Șoferul, de cetățenie portugheză și angajat al unei societăți înregistrate în Portugalia, a pierdut controlul unui vehicul închiriat, pus la dispoziția societății menționate. Vehiculul care a cauzat accidentul era asigurat de proprietarul său la societatea Helvetia Seguros, cu sediul în Spania, al cărei reprezentant desemnat în Portugalia este C.E.D. Portugal Unipessoal, Lda (denumită în continuare „C.E.D.”). Reclamanții din litigiul principal sunt, pe de o parte, victima supraviețuitoare și, pe de altă parte, avânzii-cauză ai persoanei decedate în accident.

2. Pentru a obține, la instanța portugheză de prim grad, repararea prejudiciului suferit ca urmare a accidentului, reclamanții din litigiul principal au acționat în justiție C.E.D., cu titlu principal, și Fundo de Garantia Automóvel, cu titlu subsidiar. Întemeindu-se în special pe conținutul contractului de reprezentare dintre C.E.D. și Helvetia Seguros, instanța a constatat însă lipsa calității procesuale pasive a C.E.D. și a respins acțiunea.

3. Reclamanții din litigiul principal au formulat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere. Aceasta din urmă consideră că nu există dispoziții naționale care să atribuie în mod clar reprezentanților portughezi ai întreprinderilor de asigurare care își desfășoară activitatea pe teritoriul unui alt stat membru calitatea procesuală pasivă pentru a fi acționați în justiție, în calitate de pârâți, în

1 — Limba originală: franceza.

fața unei instanțe portugheze în cadrul unei acțiuni în despăgubire formulate de victima unui accident rutier survenit în afara teritoriului statului membru de reședință al acesteia [2] care implică un vehicul asigurat la una dintre întreprinderile amintite. Instanța menționată arată de asemenea că acest aspect face obiectul unor poziții contradictorii atât în jurisprudența, cât și în doctrina portugheză.

4. Instanța de trimitere menționează de asemenea că obligația întreprinderilor de asigurare care au sediul într-un stat membru al Uniunii Europene de a desemna un reprezentant pentru fiecare dintre celelalte state membre își are originea în Directiva 2000/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 mai 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă auto și de modificare a Directivelor 73/239/CEE și 88/357/CEE ale Consiliului (a patra directivă privind asigurarea auto) [3].

5. Astfel, articolul 4 alineatul (4) din Directiva 2000/26 prevede că „[r]eprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire strânge, cu privire la aceste cereri, toate informațiile necesare în legătură cu soluționarea cererilor de despăgubire și adoptă măsurile necesare pentru a negocia soluționarea cererilor de despăgubire. Obligația de a desemna un reprezentant nu exclude dreptul părții vătămate sau al întreprinderii de asigurare să inițieze proceduri directe împotriva persoanei care a provocat accidentul sau a întreprinderii sale de asigurare”.

6. Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26 prevede că „[r]eprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire dispune de competențe suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă părțile vătămate, în cazurile prevăzute la articolul 1 și pentru a satisface integral cererile lor de indemnizare. Acesta trebuie să fie în măsură să analizeze cererea în limba sau limbile oficiale ale statului membru de rezidență al părții vătămate”.

7. Articolul 4 alineatul (8) din Directiva 2000/26 a fost modificat prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 de modificare a Directivelor 72/166/CEE, 84/5/CEE, 88/357/CEE și 90/232/CEE și a Directivei 2000/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind asigurarea de răspundere civilă auto [4] și precizează în prezent că „[d]esemnarea unui reprezentant responsabil cu soluționarea cererilor de despăgubire nu constituie în sine deschiderea unei sucursale în sensul articolului 1 litera (b) din Directiva 92/49/CEE [a Consiliului din 18 iunie 1992 de coordonare a actelor cu putere de lege și actelor administrative privind asigurarea generală directă și de modificare a Directivelor 73/239/CEE și 88/357/CEE (a treia directivă privind „asigurarea generală”)], iar reprezentantul responsabil cu soluționarea cererilor de despăgubire nu este considerat o unitate în sensul articolului 2 litera (c) din Directiva 88/357/CEE, nici […] o unitate în sensul Regulamentului (CE) nr. 44/2001”.

2 — Deși cadrul juridic național nu reiese cu claritate din dosar, instanța de trimitere menționează, ca dispoziție relevantă și aplicabilă litigiilor principale, articolul 43 din Decretul-lege nr. 522/85 din 31 decembrie 1985 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto, astfel cum a fost modificat prin Decretul-lege nr. 72-A/2003 (denumit în continuare „Decretul-lege nr. 522/85”). Această dispoziție obligă societățile de asigurare stabilite în Portugalia și societățile având sediul într-un stat terț și sucursale în Portugalia să aleagă un reprezentant în fiecare dintre celelalte state membre ale Uniunii „însărcinat cu soluționarea, în țara de reședință a victimei, a accidentelor survenite într-un alt stat decât statul de reședință al acesteia” [articolul 43 alineatul (1) din Decretul-lege nr. 522/85]. Aceasta definește de asemenea obligațiile pe care le va avea reprezentantul menționat, prevăzând că acesta dispune „de competențe suficiente pentru a reprezenta societatea de asigurare pe lângă persoana vătămată […] și pentru a satisface integral cererile de despăgubiri ale acesteia” [articolul 43 alineatul (3) din Decretul-lege nr. 522/85], că acesta strânge „toate informațiile necesare în legătură cu soluționarea cererilor de despăgubire” și ia „măsurile necesare pentru a negocia soluționarea acestora” [articolul 43 alineatul (4) din Decretul-lege nr. 522/85].
Deși nu revine Curții obligația de a stabili care este dreptul național aplicabil situației de fapt din litigiul principal, trebuie arătat că articolul 43 din Decretul-lege nr. 522/85 are vocația de a reglementa statutul reprezentanților *prezenți pe teritoriul altor state membre* ai societăților de asigurare care au sediul sau o sucursală în Portugalia, astfel cum invită considerentul (15) al Directivei 2000/26. Prezenta trimitere preliminară îl privește pe reprezentantul unei întreprinderi de asigurare care are sediul în Spania însărcinat, în Portugalia, cu soluționarea cererilor de despăgubire. Instanța de trimitere nu menționează dispoziții care să definească propriu-zis statutul și întinderea misiunilor reprezentanților aflați pe teritoriul portughez.

3 — JO 2000, L 181, p. 65, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 3.

4 — JO 2005, L 149, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 212.

8. Simpla lectură a dispozițiilor Directivei 2000/26 nu permite, așadar, instanței de trimitere să soluționeze litigiul cu care este sesizată în lipsa unor clarificări din partea Curții, noțiunea „competențe suficiente” de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire nefiind suficient de explicită pentru a stabili dacă include posibilitatea victimelor accidentelor rutiere de a acționa direct în justiție reprezentantul menționat în fața instanțelor de la locul de reședință al acestora.

9. Astfel, confruntat cu o dificultate de interpretare a dreptului Uniunii, Tribunal da Relação do Porto (Curtea de Apel Porto, Portugalia) a decis să suspende judecarea cauzei și, prin decizia primită la grefa Curții la 2 noiembrie 2015, să sesizeze Curtea cu următoarele întrebări preliminare:

„1) Considerentul (16a) [introdus în Directiva 2000/26 prin Directiva 2005/14] și alineatele (4), (5) și (8) ale articolului 4 [din Directiva 2000/26] permit acționarea în justiție a reprezentantului unei societăți de asigurări care nu își desfășoară activitatea în țara în care s-a intentat o acțiune în justiție pentru despăgubiri aferente unui accident rutier în temeiul unei asigurări obligatorii de răspundere civilă pentru autovehicule care a fost încheiată într-un alt stat membru al Uniunii Europene?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, acționarea în justiție menționată este condiționată de clauzele concrete ale contractului de reprezentare care îl leagă pe reprezentantul menționat de societatea de asigurări?”

10. Prezenta trimitere preliminară a beneficiat de observații scrise depuse de Fundo de Garantia Automóvel, de Republica Portugheză, precum și de Comisia Europeană.

II – **Analiză juridică**

11. Care este semnificația dispoziției potrivit căreia reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire dispune, în temeiul Directivei 2000/26, „de competențe suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă părțile vătămate […] și pentru a satisface integral cererile lor de indemnizare”[5]? Legiuitorul Uniunii a dorit să includă, astfel, pentru victimele care intră sub incidența acestei directive, posibilitatea de a-l acționa în mod direct în justiție pe acesta în fața instanțelor din statul lor membru de reședință? Aceasta este principala problematică juridică ridicată de întrebările preliminare adresate de instanța de trimitere, pe care le vom examina împreună.

12. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, pentru interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu doar de termenii acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte[6]. Într-o primă etapă, vom analiza statutul reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire, astfel cum este definit în Directivele 2000/26 și 2005/14. Analiza textuală va trebui completată, într-o a doua etapă, cu o analiză contextuală, teleologică și sistematică a reglementării în discuție.

5 — Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26.

6 — A se vedea Hotărârea din 26 martie 2015, Litaksa (C-556/13, EU:C:2015:202, punctul 23 și jurisprudența citată).

A – *Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire în Directivele 2000/26 și 2005/14*

13. Asemănător integrării europene, reglementarea privind asigurarea de răspundere civilă auto nu s-a realizat într-o singură zi, astfel cum demonstrează succesiunea de directive intervenite în funcție de evoluția preocupărilor legiuitorului [7]. A trebuit să se aștepte adoptarea Directivei 2000/26, mai exact a patra directivă intervenită în această materie, pentru a se institui un reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire.

14. Obiectul acestei directive este de a acoperi lacunele [8] directivelor anterioare, stabilind „dispoziții individuale aplicabile părților vătămate care au dreptul la indemnizare pentru orice prejudiciu rezultat în urma unor accidente produse într-un stat membru diferit de statul de reședință al părții vătămate și provocate de circulația unor vehicule asigurate într-un stat membru și care staționează în mod obișnuit în acest stat membru” [9]. Din această perspectivă, toate întreprinderile de asigurare desemnează în mod liber [10], în fiecare stat membru diferit de cel în care s-a primit autorizația administrativă, un reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire, care are reședința sau este stabilit în statul membru în care este desemnat și a cărui misiune este de a trata și a soluționa cererile de despăgubire [11]. În acest scop, acesta trebuie să strângă toate informațiile necesare, să adopte măsurile care se impun pentru a negocia soluționarea cererilor de despăgubire [12] și să dispună de competențe suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă victime, precum și pentru a satisface *integral* cererile lor de indemnizare [13].

15. În același timp, legiuitorul Uniunii a apreciat că „[o]bligația de a desemna un reprezentant *nu exclude* dreptul părții vătămate sau al întreprinderii de asigurare să inițieze proceduri directe împotriva persoanei care a provocat accidentul sau a întreprinderii sale de asigurare” [14]. Această precizare nu ar fi fost utilă dacă legiuitorul nu ar fi considerat posibilă o acțiune în justiție împotriva reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire.

16. În sfârșit, legiuitorul a dorit să precizeze că desemnarea unui reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire nu constituie în sine deschiderea unei sucursale [15], iar reprezentantul însuși nu poate fi considerat o unitate [16].

17. Misiunea, funcțiile și îndatoririle reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire au rămas neschimbate în Directiva 2009/103 [17], care nu este decât o directivă de codificare. Aceasta înseamnă că, în text, nu a fost adusă nicio precizare cu privire la înțelesul noțiunii „competențe suficiente” [18] și că legiuitorul, fără a-l exclude, nu a luat poziție în mod expres cu privire

7 — Amintim că prima directivă este Directiva 72/166/CEE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO 1972, L 103, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 10). Urmează a doua Directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 (JO 1984, L 8, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 104), apoi a treia Directivă a Consiliului din 14 mai 1990 (JO 1990, L 129, p. 33, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 240), precum și Directiva 2000/26. În plus, aceste directive vor fi modificate prin Directiva 2005/14 înainte de a fi codificate prin Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO 2009, L 263, p. 11).

8 — A se vedea considerentul (8) al Directivei 2000/26.

9 — Articolul 1 din Directiva 2000/26. A se vedea de asemenea considerentul (11) al Directivei 2000/26.

10 — Alegerea liberă a reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire este asigurată la articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2000/26.

11 — Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2000/26.

12 — Articolul 4 alineatul (4) din Directiva 2000/26. A se vedea de asemenea considerentul (15) al Directivei 2000/26.

13 — Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26.

14 — Articolul 4 alineatul (4) din Directiva 2000/26. Sublinierea noastră.

15 — În sensul articolului 1 litera (b) din Directiva 92/49 [a se vedea articolul 4 alineatul (8) din Directiva 2000/26].

16 — A se vedea articolul 4 alineatul (8) din Directiva 2000/26, astfel cum a fost modificat prin Directiva 2005/14.

17 — A se vedea considerentele (34)-(40), (43), (47) și (50), precum și articolele 21 și 22 din Directiva 2009/103. Trebuie menționat că cuprinsul articolului 4 din Directiva 2000/26 a fost doar reorganizat și divizat în două articole distincte în Directiva 2009/103.

18 — În sensul articolului 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26 și al articolului 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103.

la aspectul dacă reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire poate fi acționat în justiție în mod direct de către persoanele vătămate în accidentul survenit în afara teritoriului național în fața instanțelor de la locul de reședință al acestora. Concluzia dedusă de Curte cu privire la articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103, potrivit căreia „dispoziția amintită, care stabilește astfel obiectivele acestei reprezentări, nu precizează totuși întinderea exactă a competențelor încredințate în acest scop”[19], poate fi, așadar, transpusă în ceea ce privește articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26. Astfel, este necesar să se treacă la analiza contextuală, teleologică și sistematică.

B – *Analiză contextuală, teleologică și sistematică*

18. Din analiza literei Directivei 2000/26 a reieșit că „competențele suficiente” ale reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire trebuie să fie definite astfel încât să îi permită să asigure cele două misiuni esențiale care îi sunt încredințate, și anume cea de a „reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă părțile vătămate” și cea de a „satisface *integral* cererile […] de indemnizare [ale victimelor]”[20]. Această prezentare a textului Directivei 2000/26 nu ar fi totuși completă dacă nu ar fi luate în considerare și unele clarificări aduse de considerentele acesteia.

19. Astfel, legiuitorul Uniunii a precizat că apelul la un reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire „nu influențează în niciun fel dreptul material aplicabil fiecărui caz în speță, nici competențele jurisdicționale”[21]. Din nou, această precizare referitoare la dreptul material aplicabil și la stabilirea competențelor jurisdicționale lasă să se înțeleagă că acestui reprezentant îi poate fi atribuit un rol judiciar. În aceeași ordine de idei, se mai precizează că activitățile acestuia „nu sunt suficiente pentru a atrage competența instanțelor statului membru de reședință al persoanei vătămate în cazul în care acest lucru nu este prevăzut prin normele de drept internațional privat privind competența jurisdicțională”[22]. Astfel, participarea reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire la eventuale acțiuni în justiție este departe de a fi exclusă.

20. În paralel cu precauțiile legiuitorului cu privire la eventualele efecte ale intervenției reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire asupra stabilirii normelor privind competența și ale dreptului internațional privat, este recunoscut victimelor un drept de acțiune directă împotriva întreprinderii de asigurare stabilite pe teritoriul unui alt stat membru. Or, acest drept de acțiune nu este prezentat drept calea exclusivă de soluționare judiciară a cererilor de despăgubire, ci doar ca „un *complement logic* al desemnării [reprezentantului menționat] și […] *ameliorează situația juridică* a [victimelor]”[23]. Pe de altă parte, preambulul directivei s-a îmbogățit, ulterior adoptării Regulamentului nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială[24], cu un considerent (16a)[25], potrivit căruia, în conformitate cu articolul 11 alineatul (2) coroborat cu articolul 9 alineatul (1) litera (b) din acest regulament, persoanele vătămate *pot* intenta o acțiune în justiție *împotriva asigurătorului* răspunderii civile din statul membru pe teritoriul căruia își au reședința. În principiu, victimele vor putea, așadar, să acționeze de asemenea în justiție întreprinderile de asigurare în fața instanțelor statului lor membru de reședință.

19 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 18).

20 — Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26. Sublinierea noastră.

21 — Considerentul (13) al Directivei 2000/26.

22 — Considerentul (16) al Directivei 2000/26.

23 — Considerentul (14) al Directivei 2000/26. Sublinierea noastră.

24 — JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

25 — Adăugat la Directiva 2000/26 prin articolul 5 din Directiva 2005/14.

21. În temeiul dispozițiilor normative ale directivei, precum și al considerentelor acesteia, formularea unei acțiuni în justiție de către persoanele vătămate pare a fi posibilă fie în mod direct împotriva întreprinderii de asigurări, fie împotriva reprezentantului acesteia, legiuitorul Uniunii părând a fi lăsat deschise ambele căi de acțiune.

22. Astfel, lectura considerentelor clarifică într-o anumită măsură logica internă a Directivei 2000/26. Totuși, mai trebuie verificat dacă concluzia noastră intermediară, întemeiată pe analiza literală și contextuală a acestei directive, nu este contrazisă de interpretarea teleologică care trebuie reținută.

23. Directiva 2000/26 are drept obiectiv să garanteze victimelor accidentelor rutiere cauzate de autovehicule un tratament comparabil, indiferent de locul în care are loc accidentul [26]. Aceasta implică luarea în considerare a diferenței referitoare la situația obiectivă în care se află victimele accidentelor survenite în afara teritoriului statului membru în care au reședința, pentru a o compensa, facilitând în consecință demersurile întreprinse de acestea [27]. Facilitarea demersurilor este, în opinia Curții, funcția esențială a reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire [28]. În această privință, sistemul instituit de Directiva 2000/26 prevede, cu titlu de exemplu, că reclamațiile pot fi introduse în limba victimei [29] la reprezentantul menționat, în fața căruia pot fi efectuate toate demersurile prealabile cererii de despăgubire.

24. Este de la sine înțeles că recunoașterea „calității procesuale pasive” a reprezentantului însărcinat cu soluționarea litigiilor, mai precis „capacitatea acestuia de a sta în justiție în calitate de pârât” [30], ar servi pe deplin obiectivului urmărit de Directiva 2000/26. Astfel, toate „demersurile prealabile” [31] sunt efectuate de victime în fața acestuia și este, de asemenea, posibil ca acesta să fi fost unicul lor interlocutor. În consecință, urmarea logică, etapa ulterioară de trecut este recunoașterea faptului că acțiunea formulată de aceste victime împotriva reprezentantului societății de asigurări a fost îndreptată în mod corect împotriva acestuia, cu atât mai mult cu cât acestuia îi este acordat un rol activ în procedura de despăgubire. În opinia noastră, satisfacerea integrală a cererilor de despăgubire, care reprezintă una dintre misiunile conferite de Directiva 2000/26 reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire, impune să i se acorde acestuia un rol – și nu orice rol – în procedura judiciară: acela de pârât.

25. Tot astfel înțelegem ameliorarea situației juridice a părților vătămate, prevăzută în considerentul (14) al Directivei 2000/26. Dacă ne plasăm în contextul litigiului principal, ar fi dificil de înțeles, pentru părțile vătămate, faptul că acțiunea formulată de ele este respinsă pentru motivul, oarecum formalist – ținând seama de legăturile strânse dintre întreprinderea de asigurări și reprezentantul desemnat însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire – că aceasta este îndreptată împotriva reprezentantului menționat, iar nu împotriva întreprinderii de asigurări înseși.

26. Totuși, cea mai mare parte a persoanelor interesate care au participat la procedura scrisă au insistat în mod deosebit asupra faptului că Curtea a apreciat, în Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter [32], că mandatul reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire este limitat și că această limitare ar însemna că acest reprezentant nu poate fi acționat în justiție în fața instanțelor din statul membru de reședință al persoanelor vătămate. Această teză se întemeiază, în opinia noastră, pe o interpretare imperfectă a hotărârii în discuție, asupra căreia este necesar, așadar, să revenim.

26 — A se vedea prin analogie Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 19).

27 — A se vedea Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 24).

28 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 24).

29 — *Idem.*

30 — Concluziile avocatului general Darmon prezentate în cauza Parlamentul European/Consiliul (302/87, EU:C:1988:263, punctul 8).

31 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 24).

32 — (C-306/12, EU:C:2013:650).

27. În cauza menționată, problema era dacă noțiunea „competențe suficiente” trebuie să includă abilitarea reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire de a primi în mod valabil notificarea actelor judiciare necesare introducerii unei proceduri în repararea unui prejudiciu în fața instanței competente.

28. În această privință, Curtea a decis că „victime[le] trebuie să poată invoca în statul lor membru de reședință dreptul lor la despăgubire *împotriva reprezentantului* însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire care a fost desemnat în acest stat de întreprinderea de asigurare a persoanei responsabile” [33]. Aceasta a afirmat în continuare că considerentul (37) al Directivei 2009/103 – echivalent al considerentului (15) al Directivei 2000/26 – obligă statele membre să confere reprezentanților în discuție prerogative suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurări pe lângă victime și de asemenea pentru a reprezenta întreprinderea de asigurări pe lângă autoritățile naționale – „inclusiv în fața instanțelor, dacă este cazul, în măsura în care acest lucru este compatibil cu regulile de drept internațional privat” [34]. Aceasta a concluzionat că, „fără ca aceasta să poată pune în discuție respectarea normelor de drept internațional privat, reprezentarea întreprinderilor de asigurare astfel cum este prevăzută [de Directiva 2000/26] o includ[e] pe cea care trebuie să permită persoanelor vătămate să inițieze în mod valabil la instanțele naționale acțiunea în despăgubirea prejudiciului suferit” [35]. Aceste considerații sunt importante pentru prezenta cauză în ceea ce privește aspectul calității procesuale pasive.

29. Totuși, după această recunoaștere aparent largă a competențelor reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire, Curtea, reluând astfel concluziile avocatului său general, a precizat în continuare că, din lucrările pregătitoare ale Directivei 2000/26, rezultă că „prerogativa de reprezentare exercitată de un asigurător în statul de reședință al victimei avea, în percepția legiuitorului, obiectivul de a include un mandat care să abiliteze primirea notificărilor actelor judiciare, *deși cu caracter limitat*, întrucât nu trebuia să afecteze normele de drept internațional privat privind atribuirea competențelor jurisdicționale” [36]. Această din urmă afirmație este valabilă, așadar, doar în privința mandatului specific al reprezentantului de a primi notificările adresate întreprinderii de asigurări atunci când acțiunea este formulată împotriva acesteia.

30. Prezenta cauză privește o situație semnificativ diferită. Astfel, nu este vorba despre o acțiune formulată împotriva întreprinderii de asigurare prin intermediul reprezentantului care primește notificarea, ci este vorba despre posibilitatea victimelor de a desemna reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire drept pârât în acțiunea pe care o formulează. Nuanța este importantă. În primul caz, pot fi ridicate în mod legitim probleme delicate legate de statutul de pârâtă al întreprinderii de asigurare [37], ceea ce justifică în mod efectiv să nu i se recunoască, astfel cum a procedat Curtea, reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire decât un mandat de reprezentare limitat. În al doilea caz, cel puțin într-o primă etapă, este vorba despre un raport juridic mai simplu între doi protagoniști, și anume victima (reclamanta) și reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire, cu privire la care trebuie să se stabilească dacă are calitatea procesuală pentru a apăra în instanță întreprinderea de asigurare.

33 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 19). Sublinierea noastră.

34 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 20).

35 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 21).

36 — Hotărârea din 10 octombrie 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, punctul 22). Sublinierea noastră.

37 — În Concluziile prezentate în cauza Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:359), avocatul general Cruz Villalón a evidențiat că „reprezentarea […] nu are ca obiect apărarea în instanță și nici o reprezentare generică […] în fața instanțelor […]. Reprezentarea […] se limitează la notificarea sau la comunicarea actelor judiciare, fără a fi afectată în vreun moment calitatea de pârâtă [a societății de asigurări] sau condițiile în care aceasta trebuie să își exercite apărarea” (punctul 17 din concluziile menționate). Cu toate acestea, în cauza Spedition Welter, acțiunea aflată la originea trimiterii preliminare era îndreptată în mod clar doar împotriva societății de asigurări.

31. Astfel, în acest stadiu al analizei, reiese că, contrar a ceea ce lasă să se înțeleagă instanța de trimitere în cea de a doua întrebare, problema calității procesuale pasive a reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire este independentă, separată de conținutul concret al mandatului care îl leagă pe reprezentantul menționat de întreprinderea de asigurare. Pentru a asigura un tratament comparabil al victimelor și pentru a facilita demersurile acestora, inclusiv atunci când au loc în fața unei instanțe, calitatea procesuală a reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire de a fi acționat în justiție în calitate de pârât nu poate depinde în niciun mod de legătura contractuală dintre acesta și întreprinderea de asigurare. Aceeași este situația în ceea ce privește previzibilitatea căilor și a procedurilor de despăgubire instituite de Directiva 2000/26 în favoarea victimelor. Altfel spus, această directivă a consacrat un fel de reprezentare legală cu privire la care nu se poate prevedea că poate fi împiedicată prin simpla voință a părților.

32. În cazul în care Curtea ar da un răspuns afirmativ la prima întrebare adresată de instanța de trimitere, s-ar pune în pericol, astfel cum susține Comisia, „echilibru[l] delicat care caracterizează dispozițiile referitoare la competența judiciară internațională și la legea aplicabilă în cazul acțiunilor în despăgubire formulate ca urmare a accidentelor rutiere cu elemente transfrontaliere” [38]?

33. Considerăm că răspunsul este negativ. Preocuparea legiuitorului referitoare la normele de drept internațional privat și la stabilirea competențelor jurisdicționale este legitimă atunci când acțiunea este formulată împotriva întreprinderii de asigurare. Întrebarea care ne este adresată în prezent este totuși diferită, în sensul că nu este vorba despre a stabili nici instanța competentă, nici legea aplicabilă litigiului. Este vorba despre a stabili pur și simplu dacă reprezentantul însărcinat cu soluționarea litigiilor poate avea calitatea de pârât. De altfel, răspunsul pe care Curtea îl va furniza instanței *a quo* nu afectează cu nimic stabilirea competenței instanțelor portugheze, astfel cum demonstrează faptul că aceasta este dezbătută între părțile la litigiul principal din cauza incertitudinii privind statul membru de reședință real al unuia dintre reclamanți. Calitatea de pârât este, așadar, o noțiune diferită de cea de competență jurisdicțională. Deși ar trebui susținut contrariul, dispoziția prevăzută la articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26, potrivit căreia reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire trebuie să dispună de „competențe suficiente” pentru a satisface integral cererile de despăgubire ale victimelor, ar putea apărea ca o dispoziție de competență specială – chiar dacă în mod implicit – în raport cu normele care reglementează competența jurisdicțională internațională [39]. În aceste condiții și având în vedere insistența legiuitorului cu privire la acest aspect, poate părea prudent să fie reamintită această limită.

34. Astfel, pentru ansamblul motivelor care precedă, considerăm că articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26 trebuie interpretat în sensul că printre competențele suficiente de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire figurează capacitatea de a fi acționat în justiție, în calitate de pârât, în cadrul unei acțiuni în justiție formulate de victimele accidentelor rutiere avute în vedere la articolul 1 alineatul (1) din această directivă, în condițiile prevăzute de aceasta din urmă, clauzele contractului care leagă întreprinderea de asigurare de reprezentant nefiind susceptibile să afecteze calitatea de pârât a acestuia din urmă.

38 — Concluziile avocatului general Cruz Villalón prezentate în cauza Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:359, punctul 29).

39 — Altfel spus, obligația de a conferi reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire competențe suficiente pentru a satisface integral cererile victimelor este atât de puternică, încât ar fi lipsit de sens ca aceasta să fie interpretată în sensul că nu permite victimelor să acționeze în justiție reprezentantul menționat.

III – **Concluzie**

35. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Tribunal da Relação do Porto (Curtea de Apel Porto, Portugalia) după cum urmează:

„Articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2000/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 mai 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă auto și de modificare a Directivelor 73/239/CEE și 88/357/CEE ale Consiliului (a patra directivă privind asigurarea auto) trebuie interpretat în sensul că printre competențele suficiente de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire figurează capacitatea de a fi acționat în justiție, în calitate de pârât, în cadrul unei acțiuni în justiție formulate de victimele accidentelor rutiere avute în vedere la articolul 1 alineatul (1) din această directivă, în condițiile prevăzute de aceasta din urmă, clauzele contractului care leagă întreprinderea de asigurare de reprezentant nefiind susceptibile să afecteze calitatea de pârât a acestuia din urmă.”